

Szülői felelősség - Horvátország

TARTALOMJEGYZÉK

- 1 Mit jelent a gyakorlatban a jogi értelemben vett szülői felelősség fogalma? Melyek a szülői felelősséggel rendelkező személy jogai és kötelességei?
- 2 Általában ki gyakorolja a gyermek felett a szülői felelősséget?
- 3 Ha a szülők nem tudják vagy nem akarják gyakorolni a szülői felelősséget gyermekeik felett, kinevezhető-e helyettük egy másik személy?
- 4 Ha a szülők elválnak vagy különválnak, hogyan születik döntés a szülői felelősség további gyakorlásáról?
- 5 Ha a szülők megállapodást kötnek a szülői felelősség tárgyában, milyen alaki szabályokat kell betartani ahhoz, hogy megállapodásuk jogilag kötelező erejű legyen?
- 6 Ha a szülők nem tudnak megállapodásra jutni a szülői felelősség kérdésében, milyen egyéb, bíróságon kívüli alternatív megoldások vannak a konfliktus rendezésére?
- 7 Ha a szülők bírósághoz fordulnak, mely kérdésekben hozhat döntést a bíró a gyermekkel kapcsolatban?
- 8 Ha a bíróság a szülői felügyeletet csak az egyik szülőnek ítéli meg, az egyben azt is jelenti, hogy a jogot gyakorló szülő a másik szülő előzetes megkérdezése nélkül dönthet a gyermeket érintő minden kérdésben?
- 9 Mit jelent a gyakorlatban, ha a bíróság úgy dönt, hogy a két szülő közösen gyakorolja a szülői felügyeletet?
- 10 Ha valaki szülői felelősséggel kapcsolatos kérelmet kíván benyújtani, melyik bírósághoz vagy hatósághoz kell fordulnia? Milyen alaki szabályokat kell betartani, és milyen iratokat kell csatolni a kérelemhez?
- 11 Milyen eljárás érvényes ezen esetekre? Van-e sürgősségi eljárás?
- 12 Igényelhető-e jogsegély az eljárás költségeinek fedezésére?
- 13 Lehet-e fellebbezni a szülői felelősséggel kapcsolatban hozott döntés ellen?
- 14 Bizonyos esetekben előfordulhat, hogy bírósághoz kell fordulni a szülői felelősséggel kapcsolatos döntés végrehajtása érdekében. Milyen bírósághoz kell fordulni és milyen eljárás követendő ilyen esetekben?
- 15 Mit kell tennem az egy másik tagállamban kibocsátott, szülői felelősségről szóló bírósági határozat e tagállamban történő elismerése és végrehajtása érdekében?
- 16 E tagállamban mely bírósághoz kell fordulnom az egy másik tagállamban kibocsátott, szülői felelősségről szóló bírósági határozat elismerésének megtagadása érdekében? Milyen eljárás alkalmazandó ilyen esetben?
- 17 Melyik jogot alkalmazza a bíróság a szülői felelősségről szóló eljárásban, ahol a gyermek vagy a felek nem e tagállamban élnek vagy eltérő állampolgársággal rendelkeznek?

1 Mit jelent a gyakorlatban a jogi értelemben vett szülői felelősség fogalma? Melyek a szülői felelősséggel rendelkező személy jogai és kötelességei?

A szülői felelősség a szülőket terhelő kötelezettségek és őket megillető jogok összessége, amelyek célja a gyermek személyhez fűződő jogainak és vagyoni jogainak, valamint a gyermek érdekének védelme és előmozdítása. A szülők kötelesek a gyermek fejlődési szükségleteinek és képességeinek megfelelő szülői felügyeletet biztosítani. Egyetlen szülő sem mondhat le a szülői

felelősségre vonatkozó jogáról. A szülők – a gyermek életkorának és érettségének megfelelő mértékben – kötelesek a szülői felelősség egyes konkrét kérdéseit megbeszélni a gyermekkel és azokról a gyermekkel megegyezni.

A szülői felelősség magában foglalja a gyermek egészséghez, fejlődéshez, gondoskodáshoz és védelemhez, neveléshez és oktatáshoz, kapcsolattartáshoz, a lakóhely megválasztásához való személyhez fűződő jogainak védelmére, valamint a gyermek vagyonának kezelésére vonatkozó jogokat és kötelezettségeket. A szülői felelősség magában foglalja emellett a gyermek személyhez fűződő és vagyoni jogainak és érdekeinek képviselőjére vonatkozó jogokat és kötelezettségeket is.

2 Általában ki gyakorolja a gyermek felett a szülői felelősséget?

A szülők egyenlő mértékben, közösen, megállapodás útján jogosultak és kötelesek gyakorolni szülői felelősségüket. Amennyiben a szülők tartósan külön élnek, a közös szülői felügyeletről szóló tervben kötelesek megállapodni a szülői felügyelettel kapcsolatos kérdésekről. A közös felügyeletet bíróság is szabályozhatja, a bíróság ítélete ilyen esetben az összes releváns kérdést illetően a szülőknek a közös felügyeletről szóló tervben szereplő megállapodásain alapul. Közös felügyelet esetén a szülőknek törekedniük kell arra, hogy a felmerülő kérdésekről megegyezéssel döntsenek.

Bármely szülő – teljesen vagy részben, illetve a gyermekre vonatkozó valamely konkrét fontos kérdés eldöntéséhez szükséges mértékben – önállóan is gyakorolhatja a szülői felügyeletet. A fenti esetekben a másik szülő szülői felügyelet gyakorlására vonatkozó jogát kizárólag bírósági ítéletben lehet korlátozni, a gyermek érdekének figyelembevételével. Amennyiben valamely szülő halálát megelőzően a szülők közösen gyakorolták a szülői felügyeletet, a túlélő szülő a másik szülő halála vagy holtjának nyilvánítása esetén bírósági ítélet nélkül köteles önállóan gyakorolni a szülői felügyeletet. Erre vonatkozó bírósági ítélet esetén bármely szülő jogosult önállóan gyakorolni a szülői felügyeletet, ha a szülők a bírósági eljárás során nem egyeztek meg közös szülői felügyeletről szóló tervről vagy más szabályokról. Ilyenkor a bíróságnak azt a szülőt kell előnyben részesítenie, aki hajlandóságot tanúsított az együttműködésre és a közös szülői felügyeletről szóló tervben való megegyezésre.

3 Ha a szülők nem tudják vagy nem akarják gyakorolni a szülői felelősséget gyermekeik felett, kinevezhető-e helyettük egy másik személy?

Amennyiben a szülő kiskorú vagy a szülői felügyelet valamely konkrét területe tekintetében cselekvőképességétől megfosztották, az általa gyakorolt szülői felelősséget jogi akadályok miatt fel kell függeszteni. Amíg a felfüggesztés hatályban van, az említett szülő a gyermek felett napi szinten önállóan, a gyermek másik szülőjével együtt vagy a családjogi törvény (*Obiteljski zakon*) gyám kijelölésére vonatkozó rendelkezései alapján kijelölt gyámmal együtt gyakorolhatja a felügyeletet. Az említett szülő nem jogosult a gyermek képviselőjére és amennyiben cselekvőképességétől megfosztották, nem jogosult a gyermek képviselőjére azokban a kérdésekben, amelyekre vonatkozóan őt cselekvőképességétől megfosztották. A gyermeket a másik szülő vagy a gyám fogja képviselni, és a gyám köteles a másik szülő kéréseinek eleget tenni.

Amennyiben a gyermek szülei, illetve a gyermek valamely szülője és a gyám nem értenek egyet a gyermekre vonatkozó fontos döntéshez kapcsolódó képviselőben, a bíróság a gyermek, az egyik szülő vagy a gyám kérelmére *ex parte* ítéletet hoz arról, hogy az ügyben ki képviselheti a gyermeket.

A gyermek, az egyik szülő vagy egy szociális jóléti központ kérelmére a bíróság távol lévő, illetve ismeretlen helyen tartózkodó szülő esetén, valamint, ha a szülői felügyelet gyakorlásában bármely szülő objektív okokból tartósan akadályoztatva van, *ex parte* ítéletben dönt a szülői felügyelet felfüggesztéséről (a szülői felügyelet tényleges akadályok miatti felfüggesztése). Az érintett szülő a szülői felügyelet fenti okból történő felfüggesztésének időtartama alatt nem gyakorolhatja a szülői felügyeletet. A felfüggesztés időtartama alatt a szülői felügyeletet a másik szülő önállóan gyakorolja, vagy a gyermeket a családjogi törvény rendelkezésének megfelelően gyámság alá kell helyezni. A gyermek, a felügyeleti jog felfüggesztésével érintett szülő vagy a gyermekjóléti központ kérelme alapján a bíróság *ex parte* ítéletet hoz a szülői felügyelet tényleges akadályok miatti felfüggesztésének megszüntetéséről, ha a felfüggesztés alapjául szolgáló okok már nem állnak fenn.

Amennyiben a szülők közösen gyakorolják a felügyeletet és egyikük meghal, a túlélő szülő a továbbiakban önállóan gyakorolja a szülői felügyeletet. Amennyiben a szülői felügyeletet egyedül gyakorló szülő meghal, a bíróság a gyermek, a túlélő szülő vagy a gyermekjóléti központ kérelmére, *ex parte* ítéletben feljogosítja a túlélő szülőt a szülői felügyelet gyakorlására, amennyiben úgy ítéli meg, hogy ez a gyermek érdekében áll. Amennyiben mindkét szülő meghal, a gyermekjóléti központ gyámság alá helyezi a gyermeket. Élete során a szülői felügyeletet gyakorló szülő végrendeletben vagy közjegyzői okiratban (horvátul „*anticipirana naredba*” [„előzetes döntés/utasítás”]) kijelölheti azt a személyt, aki véleménye szerint halála esetén legmegfelelőbb a gyermek feletti felügyelet gyakorlására. Amennyiben a szülő halála esetén a gyermek számára gyám kerül kirendelésre, a gyermek véleményét és a túlélő szülő kívánságait figyelembe kell venni, kivéve, ha a vélemény/kívánságok figyelembevétele nem szolgálja a gyermek érdekét.

A családjogi törvény 224. cikke szerint a gyermeket gyámság alá kell helyezni, ha a szülei meghaltak, eltűntek vagy ismeretlenek, illetve, ha legalább egy hónapja ismeretlen helyen tartózkodnak; ha a szüleit megfosztották a szülői felügyelet gyakorlására

vonatkozó jogtól; ha szülei, akiket olyan területre vonatkozóan fosztottak meg cselekvőképességüktől, amely a szülői felügyelet gyakorlását akadályozza, nem bízták a gyermeket a gyámság feltételeinek megfelelő személy felügyeletére, vagy ha a szülei hozzájárultak a gyermek örökbeadásához. A családjogi törvény 225. cikke szerint a gyermekjóléti központ dönt a gyermek gyámság alá helyezéséről és a gyám kijelöléséről. A gyermekjóléti központ a gyermeket – a családjogi törvény eltérő rendelkezésének hiányában – gyám, más személy, nevelőszülők, gyermekotthon vagy szociális jóléti tevékenységet végző jogi személy rendszeres felügyeletére bízhatja.

Amennyiben megállapításra kerül, hogy a gyermek személyhez fűződő jogai és érdekei sérültek, vagy a gyermek jogai, érdekei és fejlődése veszélyben van, szakértő véleménye alapján a gyermek személyhez fűződő jogait és érdekeit védő intézkedéseket kell hozni. A gyermek jogai akkor vannak veszélyben, ha a gondoskodás nem megfelelő, ha a gyermek pszichoszociális nehézségekkel küzd (ami megnyilvánulhat a gyermek viselkedésében, érzelmi problémáiban, iskolai problémáiban vagy a felnővásával kapcsolatos egyéb problémákban), vagy a fenti körülmények megvalósulásának valószínűsége esetén.

A gyermek jogainak és érdekének védelme céljából a szociális jóléti központ:

1. biztonsági intézkedés meghozatalával kiveheti a gyermeket a családi otthonból és biztosíthatja a gyermek családi otthonon kívüli való elhelyezését;
2. a szülői felügyelet gyakorlásával kapcsolatos hiba vagy mulasztás esetén figyelmeztetést küldhet;
3. biztosíthatja, hogy a szülők a szülői felügyeletre vonatkozó szakszerű segítségben és támogatásban részesüljenek; valamint
4. megszervezheti, hogy a szülők intenzív szakszerű támogatásban részesüljenek és az általuk gyakorolt szülői felügyeletet ellenőrzésre kerüljön.

A gyermek személyhez fűződő jogainak és érdekének védelme céljából a bíróság:

1. ideiglenesen másik személy, nevelőszülők vagy szociális jóléti intézmény gondozásába adhatja a gyermeket;
2. távollattási végzést hozhat;
3. megfoszthatja a szülőt a gyermekkel egy háztartásban élési jogától és a gyermek rendszeres felügyeletével másik személyt, nevelőszülőket vagy szociális jóléti intézményt bízhat meg;
4. amennyiben a gyermek viselkedés zavarokkal küzd, a gyermek nevelőszülőknél vagy szociális jóléti intézményben való elhelyezésével segítséget nyújthat a gyermek felneveléséhez; illetve
5. megfoszthatja a szülőket a szülői felügyeleti joguktól.

A gyermek jogainak és érdekének védelmét szolgáló intézkedések keretében a családjogi törvény olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek szabályozzák többek között a gyermek ideiglenes elhelyezését, illetve a gyermek más személy gondozásába való ideiglenes elhelyezését, a szülőknek a gyermekkel egy háztartásban való együttélésére vonatkozó joguktól történő megfosztását stb.

4 Ha a szülők elválnak vagy különválnak, hogyan születik döntés a szülői felelősség további gyakorlásáról?

A szülői felelősséggel kapcsolatos kérdéseket a közös szülői felügyeletről szóló terv készítésével vagy bírósági ítélet segítségével lehet rendezni.

A közös felügyeleti terv a szülők közti írásbeli megállapodás, amely meghatározza a szülői felügyelet közös gyakorlásának módját olyan esetekben, amelyekben a gyermek szülei tartósan nem élnek együtt családként. A közös szülői felügyeleti tervben a következőket kell meghatározni:

1. a gyermek lakóhelyeül szolgáló hely és cím,
2. a gyermek által az egyes szülővel eltöltendő idő tartama,
3. a gyermekre vonatkozó fontos döntések meghozatalához szükséges egyetértéssel kapcsolatos információk megosztásának és a gyermekre vonatkozó fontos információk megosztásának módjai,
4. a gyermektől külön élő szülő tartási kötelezettségének mértéke; valamint
5. a jövőben felmerülő kérdések rendezésének módja. A szülők saját maguk is elkészíthetik a közös felügyeleti tervet, vagy arról a kötelező tanácsadási eljárás, illetve családjogi közvetítői eljárás során is megállapodhatnak.

Amennyiben a szülők nem tudnak megállapodni egy közös felügyeleti tervben vagy azt a bíróság elutasítja, bármely szülő vagy a gyermek keresetet nyújthat be a gyermekkel együtt élő szülővel kapcsolatos kérdések rendezése érdekében, a szülői felügyelet gyakorlásával, a gyermek másik szülővel való kapcsolattartásával, valamint a gyermektartással kapcsolatban. Az annak meghatározását szolgáló eljárásokban, hogy a gyermek melyik szülővel éljen, valamint a szülői felügyelet gyakorlására és a gyermek másik szülővel való kapcsolattartására vonatkozó ügyekben a bíróságot nem kötik a felek kérelmei. Amennyiben a bíróság véleménye szerint a felek közti megállapodás a gyermek érdekét szolgálja, e megállapodás alapján ítéletében meghatározhatja, hogy a gyermek melyik szülővel fog együtt élni, hogyan tarthat kapcsolatot a másik szülővel, illetve, hogy a szülői felügyeletet miként kell gyakorolni.

A bíróság a házasság helyrehozhatatlan megromlását, érvénytelenségét vagy a házasság felbontását megállapító határozatában, valamint egyéb olyan esetekben, amikor a szülők külön élnek, valamint az anyaság vagy apaság vitatására vonatkozó ügyben hozott határozatában hivatalból dönt arról, hogy a gyermek melyik szülővel fog együtt élni, a szülői felügyelet gyakorlásának módjáról, a gyermek másik szülővel való kapcsolattartásáról, valamint a gyermektartásról, ha ilyen ítélet meghozatala a bírósági eljárás kimenetelére és az ügy tényállására tekintettel lehetséges és szükséges.

5 Ha a szülők megállapodást kötnek a szülői felelősség tárgyában, milyen alaki szabályokat kell betartani ahhoz, hogy megállapodásuk jogilag kötelező erejű legyen?

A végrehajthatósághoz a közös felügyeleti tervet az *ex parte* eljárás során be kell nyújtani a bíróságnak, lehetővé téve a bíróság számára, hogy ellenőrizze annak tartalmát, valamint, hogy a családjogi törvény rendelkezései alapján jóváhagyja vagy elutasítsa azt. A közös felügyeleti tervet a gyermek életkora és érettsége alapján, illetve olyan esetben, ha a módosításokra a körülmények lényeges megváltozása esetén van szükség módosítani lehet. Amennyiben módosítják, a tervet az *ex parte* eljárás keretében be kell nyújtani a bíróságnak annak érdekében, hogy a bíróság megvizsgálhassa annak tartalmát és jóváhagyhassa vagy elutasíthassa a módosításokat.

A bíróság – amennyiben véleménye szerint a felek közti megállapodás a gyermek mindenképp felett álló érdekét szolgálja, e megállapodás alapján – ítéletében meghatározhatja, hogy a gyermek melyik szülővel fog együtt élni, hogyan tarthat kapcsolatot a másik szülővel, illetve, hogy a szülői felügyeletet miként kell gyakorolni. Amennyiben a szülők a közös szülői felügyelet mellett döntenek, a megállapodásban a közös felügyeleti tervben szereplő minden fontos kérdéstről rendelkezni kell. A jogorvoslatok és a bírósági ítéletek módosítása tekintetében a bíróság a szülők közös szülői felügyeletre vonatkozó megállapodása alapján hozott ítélete ugyanolyan joghatással rendelkezik, mint a bíróság által jóváhagyott közös felügyeleti terv. Nincs szükség az ítéletben a szülői felügyeletre vagy a gyermek másik szülővel való kapcsolattartására vonatkozó magyarázó feljegyzésekre, ha az ítélet a szülők fenti, a közös szülői felügyeletet meghatározó megállapodásán alapul.

6 Ha a szülők nem tudnak megállapodásra jutni a szülői felelősség kérdésében, milyen egyéb, bíróságon kívüli alternatív megoldások vannak a konfliktus rendezésére?

Amennyiben a szülők nem tudnak megállapodni egy közös felügyeleti tervben, a szociális jóléti központ javasolja számukra, hogy arról családjogi közvetítői eljárás keretében egyezzenek meg, kivéve, ha a konkrét ügyre kötelező békeközvetítői feltételek vonatkoznak. Amennyiben a házasságot felbontani kívánó szülők nem jutnak megállapodásra a közös felügyeleti terv tekintetében, a szociális jóléti központ felvilágosítja őket, hogy az egyik házastárs által megindított, a házasság felbontására irányuló eljárás keretében a bíróság hivatalból megteszi a következőket:

1. dönt arról, hogy a gyermek melyik szülővel fog együtt élni, a szülői felügyeleti kérdésekről, a gyermek másik szülővel való kapcsolattartásáról, valamint a gyermektartásról;
2. a családjogi törvény alapján lehetővé teszi a gyermek számára, hogy kifejtse véleményét; valamint
3. a családjogi törvény rendelkezéseinek megfelelően különös gyámot rendel ki a gyermek számára.

7 Ha a szülők bírósághoz fordulnak, mely kérdésekben hozhat döntést a bíróság a gyermekkel kapcsolatban?

A családjogi törvény 413. cikke szerint a bíróság a házasság helyrehozhatatlan megromlását, érvénytelenségét, a házasság felbontását, valamint az egyéb olyan eseteket megállapító határozatában, amelyekben a szülők külön élnek, illetve az anyaság vagy apaság vitatására vonatkozó ügyben hozott határozatában hivatalból dönt, hogy a gyermek melyik szülővel fog együtt élni, a szülői felügyelet gyakorlásának módjáról, a gyermek másik szülővel való kapcsolattartásáról, valamint a gyermektartásról, ha ezen ítélet meghozatala a bírósági eljárás kimenetelére és az ügy tényeire tekintettel lehetséges és szükséges.

A bíróság

1. korlátozhatja vagy megtilthatja a gyermek másik szülővel való kapcsolattartását;

2. úgy határozhat, hogy a kapcsolattartást szakértőnek kell felügyelnie;

3. az ügy körülményeire tekintettel meghatározhat a gyermek jogait és érdekét védő intézkedéseket; illetve

4. határozhat a mostohaanyával vagy mostohaapával való kapcsolattartásra vonatkozó szabályokról, ha e személyek a házasság felbontásakor együtt éltek a gyermekkel és ellátták a felügyeletét.

A családjogi törvény 417. cikke alapján a gyermek másik szülővel való kapcsolattartására vonatkozó eljárásokban a bíróság köteles figyelmeztetni a szülőket, hogy e kapcsolattartás kiemelten fontos a gyermek jóléte szempontjából és – a családon belüli erőszakkal kapcsolatos ügyek kivételével – köteles arra ösztönözni a szülőket, hogy igyekezzenek megállapodni és részt venni a családjogi közvetítői eljárásban, valamint, amennyiben a szülők nem tudnak megállapodni, köteles biztosítani, hogy az a helyszín, ahol a gyermek a másik szülővel kapcsolatot fog tartani, a másik szülőt érintő földrajzi és időbeli korlátokra tekintettel megfelelő a gyermek számára. A bíróság ítéletének tartalmaznia kell, hogy a másik szülő milyen módon, milyen időpontban és hol veheti át és hova viheti vissza a gyermeket, valamint szükség esetén a kapcsolattartás költségeire vonatkozó részleteket is. Az ítélet indokolásában a bíróság írásban figyelmezteti a feleket, hogy milyen jogkövetkezményekkel jár, ha nem tesznek eleget a gyermek másik szülővel való kapcsolattartása elősegítésére vonatkozó kötelezettségnek (ideértve a pénzbírságot, a szabadságvesztést, valamint az azt meghatározó ítélet módosítását, hogy a gyermek melyik szülővel éljen).

A családjogi törvény 418. cikke szerint a bíróság a gyermek másik szülővel való kapcsolattartására vonatkozó eljárásban meghatározhat egy vagy több végrehajtást biztosító intézkedést, ha feltételezhető, hogy a gyermekkel együtt élő szülő nem fogja betartani a kapcsolattartásra vonatkozó ítéletet, így különösen:

1. kijelölhet egy olyan személyt, aki segítséget nyújt a gyermek másik szülővel való kapcsolattartását lehetővé tevő ítélet vagy megállapodás végrehajtásában; valamint

2. elrendelheti, hogy a gyermekkel együtt élő szülő készpénzbiztosítékot helyezzen letétbe. Az ilyen rendelkezések meghozatala során a bíróság különösen azt veszi figyelembe, hogy a gyermekkel együtt élő szülő korábban milyen magatartást tanúsított.

A családjogi törvény 419. cikke alapján a bíróság a gyermek másik szülővel való kapcsolattartására vonatkozó eljárásban meghatározhat a gyermek visszavételét biztosító vagy a kapcsolattartó szülőt a gyermek elrablásában megakadályozó intézkedéseket (például elrendelheti, hogy a kapcsolattartó szülő a kapcsolattartás idejére helyezze letétbe az intézkedést elrendelő bíróságon az útlevelét, elrendelheti, hogy a kapcsolattartó szülő készpénzbiztosítékot helyezzen letétbe, megtilthatja a kapcsolattartó szülő tulajdonjogainak elidegenítését vagy megterhelését (e tilalom adatait a közhiteles nyilvántartásokba is bejegyezik), előírhatja a kapcsolattartó szülő számára, hogy a gyermekkel a kapcsolattartás helyén rendszeresen látogasson el egy erre felhatalmazott intézménybe, például szociális jóléti központba, meghatározhatja, hogy a kapcsolattartásra hol kerüljön sor, megtilthatja, hogy a gyermek elhagyja azt az országot, ahol a kapcsolattartásra sor kerül, valamint az ilyen tiltások adatait rögzítheti nemzeti vagy nemzetközi információs rendszerekben is). A fenti intézkedések meghatározása során a bíróságnak tekintettel kell lennie különösen a kapcsolattartó szülő által korábban tanúsított magatartásra.

A családjogi törvény 421. cikke szerint a szülői felügyeletet és a gyermek kapcsolattartására vonatkozó szabályokat meghatározó ítéletnek nem kell indokolást tartalmaznia, ha az ítélet a szülők által a családjogi törvény rendelkezéseinek megfelelően kötött megállapodáson alapul, vagy ha az ítéletet szóban, minden fél jelenlétében kihirdették és a felek lemondtak a jogorvoslati jogokról.

8 Ha a bíróság a szülői felügyeletet csak az egyik szülőnek ítéli meg, az egyben azt is jelenti, hogy a jogot gyakorló szülő a másik szülő előzetes megkérdezése nélkül dönthet a gyermeket érintő minden kérdésben?

A családjogi törvény 99. cikke értelmében a szülő önállóan képviseli a gyermeket azon szülői felügyeleti kérdések tekintetében, amelyek esetében a másik szülőre a családjogi törvény rendelkezéseinek megfelelően vagy bírósági ítélet alapján korlátozás vonatkozik.

A családjogi törvény 105. cikke szerint bármely szülő – teljesen vagy részben, illetve a gyermekre vonatkozó valamely konkrét fontos kérdés eldöntéséhez szükséges mértékben – önállóan is gyakorolhatja a szülői felügyeletet. A fenti esetekben a másik szülő szülői felügyelet gyakorlására vonatkozó jogát kizárólag bírósági ítéletben lehet korlátozni, a gyermek érdekének figyelembevételével. Amennyiben valamely szülő halálát megelőzően a szülők közösen gyakorolták a szülői felügyeletet, a túlélő szülő a másik szülő halála vagy holtak nyilvánítása esetén bírósági ítélet nélkül köteles önállóan gyakorolni a szülői felügyeletet. Az egyedüli szülői felügyeleti jogról való döntés során a bíróság eldönti, hogy a szülői felügyeletet gyakorló szülő önállóan képviselheti-e a gyermeket a gyermek alapvető személyhez fűződő jogaira vonatkozó ügyekben, vagy ezt a családjogi törvény 100. cikkében meghatározott módon, csak a másik szülő beleegyezésével teheti-e meg (a gyermek alapvető személyhez fűződő jogaira vonatkozó ügyekben való képviselése a gyermek nevére, állandó vagy ideiglenes lakcímére, valamint a vallási meggyőződésének megválasztására vagy megváltoztatására vonatkozó ügyekben való képviselést jelenti).

A családjogi törvény 110. cikke értelmében, függetlenül attól, hogy a szülői felügyeletet közösen gyakorolják vagy azt az egyik szülő egyedül gyakorolja, a szülők jogosultak önállóan dönteni a gyermeket érintő mindennapos kérdésekben az alatt az idő alatt, amíg a gyermek náluk tartózkodik. Vészhelyzet esetén, vagyis a gyermeket érintő közvetlen veszély esetén bármely szülő jogosult a másik szülő beleegyezése nélkül meghozni a gyermek érdekét szolgáló intézkedéseket. Erről a lehető leghamarabb értesítenie kell a másik szülőt.

Függetlenül attól, hogy a szülői felügyeletet közösen gyakorolják vagy azt az egyik szülő egyedül gyakorolja, a szülők kötelesek megosztani egymással a gyermek egészségére, a nevelésének következetességére, valamint a gyermek iskolai és iskolán kívüli tevékenységeire vonatkozó információkat. Az ilyen információmegosztásnak gyorsnak és átláthatónak kell lennie, és kizárólag a gyermekekre kell összpontosítania.

Egyik szülő sem élhet vissza az együttműködési kötelezettségével annak érdekében, hogy kontrollálja a másik szülőt.

A fentiekén kívül a családjogi törvény 112. cikkének megfelelően a szülői felügyelet valamely területén korlátozás alatt álló szülő jogosult a gyermekkel való kapcsolattartásra, a gyermekkel kapcsolatos mindennapos döntések meghozatalára, a gyermeket fenyegető közvetlen veszélyhelyzetben sürgős intézkedések meghozatalára, valamint a gyermek személyhez fűződő jogait érintő fontos körülményekre vonatkozó információk megismerésére. E jogokat kizárólag bírósági ítélet korlátozhatja vagy vonhatja el, amennyiben a korlátozásra vagy elvonásra a gyermek érdekének védelme céljából van szükség. A szülői felügyeletet nem gyakorló szülő jogosult a gyermek személyhez fűződő jogait érintő fontos körülményekre vonatkozó információt kérni a másik szülőtől, ha eziránt jogos érdeke áll fenn, olyan mértékig, amely nem ellentétes a gyermek érdekével. Jogvita esetén a bíróság *ex parte* eljárásban, a gyermek vagy az egyik szülő kérelme alapján ítéletet hoz a gyermek érdeke védelmének biztosítása céljából.

9 Mit jelent a gyakorlatban, ha a bíróság úgy dönt, hogy a két szülő közösen gyakorolja a szülői felügyeletet?

A családjogi törvény 108. cikke szerint, amennyiben a szülők közösen gyakorolják a felügyeletet, megegyezés alapján kell meghozniuk minden, a gyermekekre vonatkozó fontos döntést és ilyen módon kell megadniuk hozzájárulásukat. A gyermekekre vonatkozó fontos döntések a gyermek az alapvető személyhez fűződő jogaival kapcsolatos ügyekben való képviselétére, valamint a gyermek értékes vagyontárgyaival és tulajdonjogával kapcsolatos ügyekben való képviselétére vonatkoznak. A gyermekekre vonatkozó fontos döntések lehetnek emellett olyan döntések is, amelyek lényegesen befolyásolhatják a gyermek életét, ilyen például a gyermek kapcsolattartása a hozzá közel álló személyekkel, rendkívüli orvosi eljárások vagy kezelések, valamint a gyermek iskola szabad megválasztására vonatkozó joga. E döntések akkor érvényesek, ha azokhoz a másik szülő hozzájárul. Kivételes esetben, pl. sürgős orvosi eljárás esetén a betegek jogainak védelmét szabályozó különös rendelkezéseket kell alkalmazni. A családjogi törvény 100. cikke olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek szabályozzák a gyermek képviselétét az apavető személyhez fűződő jogaira (a gyermek nevének, állandó vagy ideiglenes lakcímének megváltoztatására, valamint a vallási meggyőződés megválasztására vagy megváltoztatására) vonatkozó ügyekben. A gyermek alapvető személyhez fűződő jogaira vonatkozó ügyekben való képviselét akkor érvényes, ha a gyermeket képviselő szülő beszerezte a gyermek képviselétére jogosult másik szülő írásos hozzájárulását. A jogszabályban előírt esetekben nincs szükség ilyen hozzájárulásra, ha a gyermekkel együtt élő szülő beszerezte a szociális jóléti központ hozzájárulását. Amennyiben a gyermeket képviselő szülő nem tudja beszerezni az írásos hozzájárulást, a bíróság *ex parte* eljárásban, a gyermek vagy valamely szülő kérelmére dönt arról, hogy a gyermek érdekének védelme érdekében melyik szülő képviselje a gyermeket az adott ügyben.

A családjogi törvény 101. cikke határozza meg a gyermek értékes vagyontárgyaira vagy tulajdonjogára vonatkozó ügyekben való képviselétével kapcsolatos szabályokat.

A családjogi törvény 109. cikke értelmében, amennyiben a gyermek képviselétére jogosult szülők nem tudnak megegyezni a gyermeket érintő fontos döntésekről, a bíróság *ex parte* eljárásban, a gyermek vagy valamely szülő kérelmére eldönti, hogy melyik szülő fogja képviselni a gyermeket az adott ügyben. Amennyiben a fontos döntések a gyermek személyhez fűződő jogaira vonatkoznak, a szülőknek az *ex parte* eljárás megindítása előtt kötelező tanácsadási eljárásban kell részt venniük.

10 Ha valaki szülői felelősséggel kapcsolatos kérelmet kíván benyújtani, melyik bírósághoz vagy hatóságához kell fordulnia? Milyen alaki szabályokat kell betartani, és milyen iratokat kell csatolni a kérelemhez?

A kérelmeket és a kereseteket a területileg illetékes városi bírósághoz kell benyújtani.

A polgári perrendtartás (*Zakon o parničnom postupku*) 34. cikke szerint mindig a városi bíróságok határoznak első fokon a következő jogvitákban: a házasság helyrehozhatatlanul megromlott-e, vagy a házasságot érvényteleníteni kell-e, vagy fel kell-e bontani; az apaság vagy anyaság megállapítására és vitására vonatkozó jogviták; annak a szülőnek a meghatározása, akivel a gyermek élni fog; valamint a szülői felügyeletre vonatkozó ügyek, amennyiben a házasság helyrehozhatatlan megromlásával, a házasság érvénytelenítésével vagy felbontásával kapcsolatos eljárás folyamatban van.

A családjogi törvénynek megfelelően azon házastársaknak, akik a saját kiskorú gyermekük fölötti szülői felügyeletet közösen gyakorolják, kötelező tanácsadást kell igénybe venniük, mielőtt a házasság felbontására irányuló kereset nyújtanának be, illetve mielőtt a szülői felügyeletre és kapcsolattartásra vonatkozó egyéb bírósági eljárást indítanának meg. A családjogi törvény azon rendelkezései, amelyek a saját kiskorú gyermek fölötti szülői felügyeletet közösen gyakorló házastársak által az előtt igénybe veendő kötelező tanácsadásra vonatkoznak, hogy a házasság felbontására irányuló keresetet benyújtanák, megfelelően alkalmazandók a szülői felügyelet meghatározására és a gyermek másik szülővel való kapcsolattartására vonatkozó kereset megindítása előtti kötelező tanácsadásra is, ha a gyermek szüleinek házassága/élettársi kapcsolata helyrehozhatatlanul megromlott. A törvény meghatározza azokat az eseteket, amelyekben nem kell kötelező tanácsadást igénybe venni. A kötelező tanácsadási eljárás a fél erre irányuló kérelmével indul meg. A kérelmet a szociális jóléti központhoz, írásban vagy szóban (nyilvánlatba vételre kerülő nyilatkozattal) kell előterjeszteni. A kötelező tanácsadási szolgáltatást a gyermek állandó vagy ideiglenes lakcíme, vagy a házastársak vagy élettársak utolsó közös – állandó vagy ideiglenes – lakcíme szerint illetékes szociális jóléti központ szakértő csapata biztosítja. A kötelező tanácsadás olyan eljárás, amely a családtagok személyes részvételén alapul (képviselők részvétele nem megengedett). A kötelező tanácsadási eljárás lezárulását követően a szociális jóléti központ jelentést készít, amely a tanácsadás lezárulásának napjától számított hat hónapig érvényes.

Az első családjogi közvetítői találkozón való megjelenés szükséges ahhoz, hogy a kérelmező benyújthassa a házasság felbontására irányuló kérelmét.

A benyújtott kereset típusától (házassági jogvita; az anyaság vagy apaság megállapítására vagy vitatására irányuló jogvita; szülői felügyeleti jogvita, kapcsolattartásra vonatkozó jogvita, megegyezésen alapuló bontásra irányuló kereset, valamint a közös szülői felügyeleti terv jóváhagyására irányuló kérelem) függően a kérelmezőnek többek között a kötelező tanácsadási jelentést/az első családjogi közvetítői találkozón való megjelenés bizonyítékát/a közös szülői felügyeleti tervet kell is be kell nyújtania. A szükséges dokumentumok a benyújtott keresettől függenek.

11 Milyen eljárás érvényes ezen esetekre? Van-e sürgősségi eljárás?

A gyermekkel kapcsolatos családjogi kérdésekre vonatkozó keresetek esetén az illetékes szerveknek kell a gyermek érdekét védő, sürgős intézkedést hozniuk.

12 Igényelhető-e jogsegély az eljárás költségeinek fedezésére?

Igen. A költségmentességet a költségmentességről szóló törvény (*Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*) (*Narodne novine* [NN; a Horvát Köztársaság Hivatalos Közlönye] 143/2013. sz.) szabályozza.

13 Lehet-e fellebbezni a szülői felelősséggel kapcsolatban hozott döntés ellen?

Igen. A felek az ítélet példányának kézbesítésétől számított tizenöt napon belül nyújthatnak be fellebbezést az első fokú határozattal szemben, kivéve, ha a polgári perrendtartás más határidőt szab. Jogszabály ellenkező rendelkezésének hiányában a családjogi törvény által szabályozott különös *ex parte* eljárásokban hozott elsőfokú ítéletekkel szemben is benyújtható fellebbezés. A fellebbezést az ítélet kézbesítésétől számított tizenöt napon belül kell benyújtani.

14 Bizonyos esetekben előfordulhat, hogy bírósághoz kell fordulni a szülői felelősséggel kapcsolatos döntés végrehajtása érdekében. Milyen bírósághoz kell fordulni és milyen eljárás követendő ilyen esetekben?

A területileg illetékes városi bírósággal kell felvenni a kapcsolatot. A végrehajtási eljárást a végrehajtási törvény (*Ovršni zakon*) rendelkezéseinek megfelelően kell lefolytatni, de a családjogi törvény egyes különös intézkedéseket tartalmaz a gyermek átadásának biztosítását szolgáló végrehajtásra és a gyermekkel való kapcsolattartás fenntartásának biztosítását szolgáló végrehajtásra vonatkozóan (családjogi törvény 509–525. cikk).

15 Mit kell tennem az egy másik tagállamban kibocsátott, szülői felelősségről szóló bírósági határozat e tagállamban történő elismerése és végrehajtása érdekében?

A horvát jogszabályok és más országok bizonyos jogviszonyokra vonatkozó szabályozásai közötti kollízió feloldásáról szóló törvénynek (*Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*) (NN 53/91., 8/01. sz.) megfelelően a külföldi bíróság által hozott ítélet elismerése érdekében keresetet kell benyújtani.

2013. július 1-jétől kezdődően Horvátország alkalmazza a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2201/2003 tanácsi rendeletet. E rendelet III. fejezete megfelelően alkalmazandó a szülői felelősségre vonatkozó határozatok elismerésére és végrehajthatóságának megállapítására.

Az elismerésre vagy az elismerés megtagadására irányuló kérelmet, a végrehajthatóság megállapítására irányuló kérelmet és a végrehajtási javaslatot a területileg illetékes városi bírósághoz kell benyújtani.

A kérelmeket és a kereseteket a területileg illetékes városi bírósághoz kell benyújtani.

A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2201/2003 tanácsi rendelet rendelkezéseit kell alkalmazni a külföldi bíróságok által hozott határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó eljárásokban.

16 E tagállamban mely bírósághoz kell fordulnom az egy másik tagállamban kibocsátott, szülői felelősségről szóló bírósági határozat elismerésének megtámadása érdekében? Milyen eljárás alkalmazandó ilyen esetben?

A fellebbezést a városi bírósághoz kell benyújtani. A fellebbezést a megyei bíróság bírálja el.

A fellebbezési eljárásokban a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2201/2003 tanácsi rendelet rendelkezéseit, valamint a polgári perrendtartás rendelkezéseit kell alkalmazni.

17 Melyik jogot alkalmazza a bíróság a szülői felelősségről szóló eljárásban, ahol a gyermek vagy a felek nem e tagállamban élnek vagy eltérő állampolgársággal rendelkeznek?

A horvát jogszabályok és más országok bizonyos jogviszonyokra vonatkozó szabályozásai közötti kollízió feloldásáról szóló törvény 40. cikke értelmében a szülő-gyermek kapcsolatokra annak az országnak a jogát kell alkalmazni, amelynek a szülő és a gyermek állampolgárai. Amennyiben a szülő és a gyermek különböző ország állampolgárai, annak az országnak a jogát kell alkalmazni, amelynek területén mindannyian rendelkeznek állandó lakcímmel. Amennyiben a szülő és a gyermek különböző ország állampolgárai és nem rendelkeznek állandó lakcímmel ugyanabban az országban, a horvát jogot kell alkalmazni, ha a gyermek vagy az egyik szülő horvát állampolgár. A fenti rendelkezések hatálya alá nem tartozó szülőgyermek kapcsolatra a gyermek állampolgársága szerinti ország jogát kell alkalmazni.

2010. január 1-jétől kezdődően Horvátország is alkalmazza a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló 1996. évi hágai egyezményt.

További információkat a következő jogszabályokban talál:

a családjogi törvény (NN 103/15. sz.)

a végrehajtási törvény (NN 112/12, 25/13, 93/14. sz.)

a horvát jogszabályok és más országok bizonyos jogviszonyokra vonatkozó szabályozásai közötti kollízió feloldásáról szóló törvény (NN 53/91, 88/01. sz.)

az ingyenes jogi segítségnyújtásról szóló törvény (NN 143/2013. sz.)

a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2201/2003 tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló törvény (NN 127/2013. sz.)

a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2201/2003 tanácsi rendelet.

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.

Az egyes tagállamok által gondozott, e honlapon helyet kapott nemzeti tartalmak frissítése jelenleg zajlik, tekintettel az Egyesült Királyság kilépésére az Európai Unióból. Előfordulhat, hogy néhány részlet elkerülte a figyelmünket, és egy adott weboldal még nem tükrözi a megváltozott helyzetet. Igyekszünk mihamarabb naprakésszé tenni a teljes tartalmat.

Utolsó frissítés: 17/07/2019